

ת"פ 42/03/19 - מדינת ישראל נגד פלוני

בית משפט שלום רמלה

בפני כבוד השופטת רבקה גלט ת"פ 42-03-19

בעניין:

מדינת ישראל

נגד

פלוני

הכרעת דין

האישום, המחלוקת ומסד הראיות

1. סכסוך ירושה ממושך הוביל לאירוע נושא האישום, בו תקף הנאשם את אחיו פלוני (להלן: המתלונן), ביום 17.6.18, בעת ההמתנה לדין, בבית המשפט המחוזי בלוד.

לנאשם מיוחסת עבירה של תקיפה הגורמת חבלה של ממש, לפי סעיף 380 לחוק העונשין, התשל"ז-1977, בכך שתפס בחולצתו של המתלונן, ובהמשך היכה אותו בפניו כך שנשברה אחת משיניו.

2. הנאשם הודה כבר בתחילת המשפט כי אכן דחף את המתלונן, אך הוא מכחיש שהיכה אותו בפניו, ובכל מקרה, מוכחשת שבירת השן. המתלונן טען כי ידוע לו שהמתלונן עבר תאונת דרכים קודם לאירוע, שם נחבל בשיניו, ואילו כעת הוא מבקש להעליל עליו כאילו גרם לחבלה.

לאור ההודאה בעבירת התקיפה, יש מקום להרשיע את הנאשם. עם זאת, עלינו לברר האם הוכח מעבר לכל ספק סביר כי בנוסף על דחיפת המתלון, היכה אותו הנאשם בפיו, וגרם לו חבלה של ממש בדמות שבירת השן, או שמא יש להסתפק בהרשעה בעבירה של תקיפה סתם לפי סעיף 379 לחוק העונשין, ותו לאו.

3. האירוע התרחש במסדרון בית המשפט, ותועד בסרטון מצלמת האבטחה, אך אין מחלוקת על כך שרגע התקיפה עצמו לא מופיע בסרטון. לטענת התביעה, אותו רגע התרחש "מחוץ לפריים", ואילו יתר ההתרחשויות נקלטו במצלמות. בהיעדר תיעוד לרגעים המכריעים, מבקשת התביעה להישען על הסרטון לצורך הבנת מכלול האירוע, ולצורך בחינת מעשי הצדדים מיד לאחר רגע התקיפה הנטענת, שיש בהם לדעתה כדי להפיל את הנאשם בשבירת השן. בנוסף, התביעה נשענת על עדויות הצדדים וחוקרי המטרה שטיפלו בפרשה, וכן על מסמכים רפואיים.

4. לאחר בחינת העדויות והראיות, באתי לידי מסקנה לפיה לא עלה בידי התביעה להוכיח מעבר לכל ספק סביר כי הנאשם היכה את המתלון בפניו, ולא הוכח שנשברה שינו של המתלון באירוע. להלן אבחן את הראיות באספקלריא של הקשיים שעלו.

דין

5. המתלון העיד כי בעת שישב על ספסל בפרוזדור בית המשפט ושוחח עם אחותו רותי, ניגש אליו הנאשם "ובלי לדבר הרבה תקף אותי גם קרע לי את החולצה וגם נתן לי חבטה בפנים ושבר לי את השן". הסיבה לתקיפה נעוצה לדבריו בכך שלא "בא לטובת" הנאשם בסכסוך ביחס לדירה שהועברה במשפחה בירושה. המתלון הדגיש שמיד לאחר התקיפה, דווח על כך לשופטת הדנה בתיק, והדבר תועד בפרוטוקול. עוד הסביר כי האירוע קרה במהירות, ומה שזכור לו: "זה היה כל כך מהר כמו שמנערים אותך נותנים לך מכה ואת לא תזכרי מה היה איך היה... שהוא בא תקף אותי בפנים ושבר לי את השן. וגם קרע לי את החולצה...". במקום אחר אמר: "הוא בא אני לא הייתי מוכן והוא נתן לי בוקס בפנים בומבה לפנים". המתלון זיהה עצמו בסרטון שהוצג בפניו, כשהוא לבוש חולצה אפורה, והצביע על הרגע שבו, לטענתו, הוא נראה "מפיל את השן אני חושב, בדיוק נפלה לי השן שהוא נתן לי בוקס (מצביע על דמות מתכופפת)... הוא מנסה עוד לתקוף אותי ומרחיקים אותו והוא מנסה... אני חושב זה בדיוק שהוא נתן לי את המכה פתאום הרגשתי את השן בפה אז נפלה לי השן".

המתלון העיד כי ניגש להתלון במטרה על התקיפה החמורה, מיד לאחר הדיון בבית המשפט. ואמנם הוגשה הודעתו מיום האירוע, בשעה 14:57 (נ/1), בה מסר כי הנאשם תקף אותו בבית המשפט המחוזי: "... ואז הוא נתן לי מכה לפנים, בעקבות המכה נפלה לי השן".

6. כאמור לעיל, רגע התקיפה המתוארת על ידי המתלון, אינו מתועד בסרטון, לפיכך נערכו על ידי המטרה ניסיונות להשגת ראיות נוספות, שישפכו אור על ההתרחשויות, וזאת מיד ובסמוך להגשת התלונה. כך, נעשה ניסיון לזמן את האחות רותי שנכחה באירוע, למסירת הודעה, אך זו סירבה להגיע למטרה "התעקשה שלא ראתה כלום, לא שמעה כלום, ולא רוצה להתערב" (ת/8); נעשה ניסיון לאיתור קציני משמר בתי המשפט שנכחו במשמרת

בעת האירוע, ואף אותרו שמותיהם, אלא שהם מסרו כי לא היו עדים לרגע התקיפה (ת/5); נבדקו מצלמות האבטחה (ת/9-10); הורד הסרטון היחיד שתיעד חלק מן ההתרחשות (ת/13), ונמצא כי אינו מתעד את התקיפה.

7. נוכח הכישלון בהשגת ראיות תומכות ישירות לעניין החבלה בשן, ברור היה כבר בשלב החקירה, וכך גם כיום, כי ישנה חשיבות מכרעת לגרסת המתלון, שעליה מבקשת התביעה להסתמך. ניתן היה לצפות לעדות מעובה ומעוגנת, הנתמכת בתיעוד החבלה כדין, כך שניתן יהיה לקבוע על בסיס אלה ממצאי עובדה ומהימנות בהליך הפלילי. מיד נראה כי התביעה כשלה בשני המישורים: הן בהצגת גרסה קוהרנטית ומשכנעת מפי המתלון, והן בהגשת ראיות להוכחת החבלה.

קשיים בגרסת המתלון

8. כאמור, המתלון מיהר לתחנת המשטרה, מיד לאחר תום הדיון בבית המשפט, ושם מסר תלונתו. במעמד החקירה הציג בפני החוקר את שבר השן, ואף צולמו פניו כשבולט חסרונה של שן קדמית (ת/2). לכאורה, המדובר בראיות ממשיות התומכות בטענה לנפילת השן, אלא שמתעורר קושי מידי למראה השבר שנראה כפיסת חומר לבן כלשהו, ללא כל סימן דימום או רקמת חניכיים, נקי מכל רבב. בהתאמה, נראים גם פני המתלון, בתצלום, ללא כל חבלה, למעט חסרון השן. הדעת נותנת כי "בוקס לפנים בומבה לפנים", עד כדי עקירת שן ממקומה, כפי שטוען המתלון כי אירע, היה אמור להותיר חבלות סביב אזור הפה והלסת, או לכל הפחות דימום וחבלה באזור השן. אמנם אין לבית המשפט ידיעה שיפוטית בתחומי הרפואה, אך על פי ניסיון החיים הפשוט וידע ראשוני, מבנה השיניים הקדמיות כולל שורש, וקשה להלום כי מכת "בוקס" או "בומבה" גרמה לנפילת שן ללא השורש, לפחות בחלקו, וללא כל סימני חבלה. המתלון נשאל בחקירה הנגדית אודות עובדות מתמיהות אלה, ותשובתו מעוררת קושי:

ש. חטפת פיצוץ לפנים, נפלה לך שן, כולך מדמם.

ת. לא אמרתי מדמם.

ש. חטפת פיצוץ לפנים לא דיממת.

ת. לא. לא כל בומבה מקבלים דם.

ש. שן יוצאת ולא יוצא דם?

ת. לא בהכרח. אתה רופא שיניים?

ש. אתה רופא שיניים?

ת. אני אמרתי? לא בהכרח. לא ירד לי דם אותו יום.

9. המתלון העיד כי במהלך התקיפה, הנאשם אף קרע את חולצתו. ואולם, עניין זה כלל לא הוזכר על ידו

בחקירתו במשטרה (נ/1). כשנשאל על כך, השיב: "השוטר ראה את זה, ואני לא הבחנתי רק כשהגעתי לבית ראיתי קרוע", והדבר מתמיה.

10. הסרטון (ת/13), מתעד את ההתרחשות בפרוזדור בית המשפט, מזווית צילום גבוהה, כך שניתן לראות די בבירור את מעשי הצדדים. בדקה 01:51 נראה הנאשם, לבוש חולצה לבנה כשהוא נכנס לפרוזדור מצד ימין לפריים, ופונה אל עורך דין לבוש גלימה. זמן קצרצר לאחר מכן, בדקה 01:53 נכנס לפריים המתלונן, לבוש חולצה אפורה כהה, ומתחיל לצעוד במהירות בעקבות הנאשם, כשעורך הדין ממחר בין השניים, על מנת למנוע מגע ביניהם. אל השלושה מתלווה קבוצה של אנשים נוספים, מבין הנוכחים, והקבוצה כולה נראית מתקדמת על פני מספר מטרים, כשעורך הדין ממשיך לחצוץ בין האחים. שניות ספורות לאחר מכן, בעוד הנאשם ממשיך להתקדם ומגדיל את המרחק מן המתלונן, מתכופף האחרון לעבר הרצפה, כשסביבו המולה, ומיד הוא מזדקף ומניף את ידו אל על כדי לסמן כי הרים משהו מן הרצפה. בנקודה זו מצוי הנאשם במרחק מספר מטרים ממנו. החל מדקה 02:13, נראה המתלונן מתהלך בפרוזדור ומשוחח עם אשה, כנראה בהמתנה לדין.

תוכן הסרטון מעלה מספר תהיות. ראשית, המתלונן לא נראה חבול או סובל, אלא צועד בנחישות בעקבות הנאשם ונראה כי כוונתו להתעמת מולו כשהדבר נמנע רק בזכות עורך הדין שעמד חוצץ בין השניים. המתלונן לא נראה כלל כקרוב לתקיפה חמורה שאירעה שניות לפני כן. שנית, אם נכונה טענת המתלונן לפיה רגע התקיפה התרחש בפינת הפרוזדור שאינה מצויה בפריים, סביר כי השן נפלה שם, ולא ברורה טענת המתלונן לפיה היא נפלה מפיו רק בשלב המאוחר בו צולם כשהוא מתכופף ארצה, במרחק של כ-10-15 מ' משם. בנוסף, קשה להשתכנע כי כשנשרה השן ונפלה ארצה, הצליח המתלונן לאתרה באופן ממוקד ובמהירות רבה כל כך, למרות ההמולה שמסביבו, למרות היותו חבול, וחרף גדלו המזערי של השבר. עולה חשש כי רגע "נפילת השן" והרמתה אינם ספונטניים.

11. גם לאחר האירוע התנהל המתלונן באופן תמוה. בעוד שניתן היה לצפות כי ימהר לקבל טיפול רפואי, עולה מן הראיות כי לא ניתן כל טיפול דחוף. על פי ת/6, למחרת האירוע נתבקש המתלונן למסור מה הטיפול שקיבל והשיב כי טרם קיבל טיפול רפואי וייגש לטיפול בהמשך. על פי ת/7, כעבור 9 ימים מסר שהופנה לצילומים, אך "מאחר ואין לו כסף, כרגע לא יתחיל טיפול". יש להניח כי אילו דובר בשבירה אלימה של השן, נדרש היה טיפול כירורגי או אחר, בדחיפות. בסופו של דבר, העביר המתלונן ככל הנראה מסמך רפואי לידי המשטרה (ת/3), אך מועד מסירתו לא תועד בתיק החקירה. עניינו של מסמך זה יבחן בהמשך.

12. מטבע הדברים, המתלונן נתבקש בעדותו להסביר באופן מדויק, מה החבלה שנגרמה לו ואיזה טיפול רפואי קיבל. ואולם, תחת עדות ברורה וחד משמעית, מסר פרטים חלקיים ללא כל תיעוד או עיגון: "בגלל השן הזו הלך לי שלוש שיניים. בגלל השן הזו הייתי צריך לעשות טיפול שיניים... עשו לי טיפול זמני ולא היה לי כי זה טיפול יקר 9,000 ₪. שלושה כתרים הייתי צריך לעשות. אני עשיתי את זה אבל לקח לי זמן. זה מלא כסף". לאחר מכן אמר: "הלכתי שם לי טיפול זמני כמו דבק כזה שלא יראו את החור שיש בשן וזהו. התקשרו שאלו אותי אם יש לי מסמכים אמרתי עוד לא טיפלתי עשיתי רק טיפול זמני". עוד העיד כי בתחילה טופל במרפאת הראל בבני ברק, ולאחר מכן טופל אצל ד"ר גור דן באשדוד. המתלונן נחקר ממושכות, אך לא נתקבלו תשובות ברורות ומעוגנות בזמן, לעניין טיב הטיפולים שניתנו, ועלותם. למותר לציין, כי מטעם התביעה לא הוגשו כל ראיות לתמיכה בטענות לגבי כל הטיפולים הללו, למרות

שלכאורה לא היה כל קושי להשיגן.

13. הנה כי כן, אופן גרימת החבלה, וטיבה, לא הוסברו מפי המתלון באופן מספק ומשכנע.

14. יש לזכור כי העילה למפגש בו התרחשה התקיפה, נעוצה בסכסוך ירושה סבוך בין הנאשם למתלון, אשר הוביל לנתק עוין ביניהם. על עומקו של הסכסוך, ניתן היה להתרשם מעדות המתלון עצמו, שלא חסך דברי לעז על אחיו הנאשם:

ש. קודם שאלתי אותך על הדירה, כמה זמן אתה ויעקב מסוככים

ת. לא הרבה, שלוש שנים .

ש. מה גרם לסכסוך.

ת. תשאל אותו, הוא יודע. הוא שיקר אותי רימה אותי וגנב אותי.

ש. אתה יכול לפרט?

ת. כן. הבאתי לו כסף, עדויות נתתי לו.

ש. באיזה ענין.

ת. הדירה. אתה שואל אותי על הסכסוך הדירה, ואני עונה לך. כסף נתתי לו, עדויות נתתי לו.

ש. אז למה הוא מסוכסך אתך רק עזרת לו.

ת. הבן אדם גנב אותי בכסף.

לדעתי, עוצמת העוונות מצד המתלון כלפי הנאשם מחייבת לבחון את גרסתו בזהירות רבה, בייחוד בשים לב לקשיים שפורטו עד כה.

15. במצב שתואר, היה בכוחו של תיעוד רפואי מהימן כדי לחזק את טענות המתלון ולעגנן, אלא שגם במישור זה נותר חסר ראיתי כבד משקל, ולסוגיה זו נפנה כעת.

התיעוד הרפואי

16. מטעם התביעה הוגש בהסכמה מסמך רפואי יחיד (ת/3) שהוא תרשומת בכתב יד, חתומה על ידי ד"ר גור דן רופא שיניים, שאינה נושאת תאריך, וממוענת "אל כל המעוניין". בתרשומת נכתב כי "המתלון הגיע למרפאה ביום

22.6.18 לאחר שקיבל חבטה באזור הפנים, ולדבריו כתוצאה מן החבטה נפלה לו שן קדמית עליונה (שן 12). קיבל טיפול עזרה ראשונה במרפאת שיניים הראל בבני ברק". על פניהם, דברים אלה אינם מהווים חוות דעת רפואית, אלא רישום מפי המתלונן, שכל כולו עדות מפי השמועה, כך שמשקלו מוגבל ביותר. בנוסף, המסמך אינו ערוך כתעודת רופא בהתאם לסעיפים 20 ו-24 לפקודת הראיות.

17. אמנם ת/3 הוגש בהסכמת

על מנת להבהיר את הנטל בו נושאת התביעה בעת הגשת ראיות רפואיות, ואת הכשל הראייתי שנחשף במהלך המשפט, ראוי להזכיר מושכלות יסוד בעניין זה. לאחר מכן, ניגש לבחינת ההתנהלות, והראיות שהוגשו (ושלא הוגשו) בעניינו.

המסגרת הנורמטיבית- תעודת רופא כראיה

18. סוגיית הגשתן של תעודות רופא כראיה, מוסדרת בסעיפים 20, 24, ו-25 לפקודת הראיות [נוסח חדש] תשל"א-1971 (להלן: הפקודה) שזו לשונם:

חוות דעת מומחה ותעודת רופא

20. בית המשפט רשאי, אם אין הוא רואה חשש לעיוות דין, לקבל כראיה, בכתב, חוות דעתו של מומחה בשאלה שבמדע, שבמחקר, שבאמנות או שבידיעה מקצועית (להלן - חוות דעת), ותעודה של רופא על מצב בריאותו של אדם (להלן - תעודת רופא).

טפסים ותקנות

24. (א) חוות דעת, תעודת רופא ותעודת עובד הציבור יערכו לפי הטפסים הקבועים בתוספת הראשונה או בדומה להם ככל האפשר.

...

דין תעודות לפי סימן זה כדין עדות בשבועה

25. (א) חוות דעת, תעודת רופא ותעודת עובד הציבור שהוגשו כראיה לבית המשפט - דינן כדין עדות בשבועה לענין סעיף 117 לפקודת החוק הפלילי, 1936.

...

(ג) כל חוות דעת וכל תעודת רופא יכילו הצהרת המומחה או הרופא כי הוראות סעיף זה ידועות לו.

כידוע, בהתאם להוראת סעיף 24, מופיעים בתוספת הראשונה לפקודה טפסים לעריכת חוות דעת או תעודת רופא, ולעניינו חשובה כמובן תעודת הרופא. בעניינה של זו, הטופס מחייב לציין את פרטי הרופא, פירוט הממצאים הרפואיים, וכן אזהרה עצמית לפיה ידוע לרופא כי התעודה נערכת לשם הגשתה כראיה לבית המשפט ודינה

כדין עדות בשבועה בבית המשפט.

19. פעמים רבות עלתה לדין שאלת החובה לערוך תעודת רופא (או חוות דעת, או תעודת עובד הציבור), בהתאם לטפסים שבתוספת דווקא. בעניין זה, קובע כב' השופט י' קדמי (י' קדמי, על הראיות, תש"ע-2009, חלק שני, עמ' 951) באופן חד משמעי:

"בהתאם להוראות סעיף 24 לפקודה, נקבעו בתוספת הראשונה לפקודה "טפסים" לכל אחת מהתעודות הנדונות כאן; וחובה לערוך את התעודות בנוסח זה או דומה "ככל האפשר" לנוסח הטפסים האמורים. עמידה בנוסח הבסיסי האמור הינה תנאי לקבילותה של התעודה."

20. ההקפדה הנדרשת בעריכת תעודת רופא בהתאם לטופס נעוצה כמובן במורכבות הנודעת לעניינים שברפואה, ולאור היותם עניין שבמומחיות. משום כך, על בית המשפט להיות סמוך ובטוח כי המסמך הרפואי שהוגש לפניו כראיה, אינו תרשומת סתמית ובלתי מחייבת, אלא מדובר במסמך שנערך על ידי הרופא מתוך שיקול דעת וזהירות, בידיעה כי ישמש כראיה במשפט. בעניין זה, אמר בית המשפט העליון ברע"א 2750/94 **עציוני ובניו בע"מ נ' אלי (7.7.94)** דברים שתקפם יפה אף להליך הפלילי, מדין קל וחומר:

"החלק החשוב לענייננו בטופס זה הוא, שהחתום עליו מצהיר שהוא יודע שחוות הדעת או התעודה הרפואית יוגשו כראיה לבית המשפט וכי דינן של אלה לעניין הוראות החוק הפלילי בדבר עדות שקר כדין עדות בשבועה בבית המשפט. דינן הוא אמנם כזה, לפי האמור בסעיף 25(א) לפקודה. החשיבות שבכך היא, שהחותם יודע את האחריות המוטלת עליו, באם המסמך כולל דברים שאינם אמת... אם יתקבל הדו"ח כראיה יהיה זה מבלי שהחתומים עליו נטלו אחריות בפלילים למקרה של קביעה בו שאינה אמת..."

וכן נאמר בע"א (ב"ש) 3086/98 **בנק הפועלים נ' מנהל מקרקעי ישראל** (2.1.00):

"...יודגש, אין המדובר בפן טכני בלבד אלא מדובר בפן מהותי גרידא מאחר ודין החוות דעתו של מומחה ו/או עובד ציבור, כאמור, כדין עדות שבשבועה וככזו, על המומחה להצהיר זאת בחוות דעתו ואם לא עשה כן, לא ניתן להגיש המסמך כראיה לבית המשפט, כפי שלא ניתן יהיה לדוגמא להגיש עדות של עד בתצהיר מבלי שיוזהר בנוסח האזהרה כנדרש, כיוון שאחרת אין כל משמעות לתצהיר."

מקום בו נתבקשה הגשת תעודת רופא, או חוות דעת, שאינן ערוכות כדין, מצאו בית המשפט לנכון להסתייג מהגשתן. כך למשל, בת"פ (מח' י-ם) 421/04 **מד"י נ' ג'עברי** (16.3.06) הסתייג בית המשפט המחוזי מהגשת חוות דעת בעניין טביעות אצבע, שאינה ערוכה כדין:

... אמנם, המאשימה ככלל לא הייתה מחויבת בהגשת חוות דעת המומחה בכתב, במקום עדותו

הראשית, ואולם, משבחרה המאשימה לעשות כן, חלה עליה החובה לערוך את חוות דעת המומחה בהתאם לחוק ולדרישות הקבועות בתוספת הראשונה (ראה והשווה: ת"פ (תל-אביב-יפו) 217/95 מדינת ישראל נ' נחמיה גנות, תק-מח (3)97, 1870; וכן קדמי, לעיל, חלק שני, בעמ' 815-814). הפגם שנפל באי עריכת חוות דעת המומחה כנדרש בתוספת לפקודה אינו פגם טכני ג' דא, הניתן לריפוי על ידי השלמת הפרטים החסרים בעדות המומחה בבית המשפט, אלא יש לו גם השלכות מהותיות על וודאות הזיהוי...

ובע"פ (ת"א) 70671/04 **אלוש נ' פרקליטות מחוז מרכז** (3.4.05) נפסלה הגשתה של תעודת עובד ציבור שלא נערכה כדין:

שותף אני לדעה שהביע כב' השופט יצחק ענבר בע"פ 7112/03 תמר בן דוד נ' מדינת ישראל: "לא למותר לציין, כי תכלית חובת ההצהרה בתעודת עובד הציבור להוות ערובה (ולו מינימלית) לאמיתות תוכן התעודה, וזאת בשים לב לכך שהגשתה לבית המשפט שקולה למתן עדות ראשית בעל-פה. לאור ההוראות המפורשות בסעיפים 24 ו- 25 לפקודת הראיות ותכליתם לא ניתן לומר, כי המדובר בעניין פורמלי גרידא. מדובר, איפוא, בתנאים מוקדמים לקבילותן של התעודות כראיה. כך הם פני הדברים למצער, כאשר ההתנגדות לקבלת התעודה נעשית בזמן אמת, היינו, בעת שהתובע מבקש להגישה..."

המסקנה העולה מכל האמור היא כי אם חפצה התביעה להסתמך על תיעוד ממצאים רפואיים, עליה להקדים ולהצטייד מראש בתעודת רופא ערוכה כדין.

21. יובהר, אין זה מחובתה של התביעה להגיש תעודת רופא בכל מקרה בו היא מעוניינת להוכיח ממצא רפואי, שהרי יש באפשרותה, לחילופין, לזמן את הרופא כעד מטעמה. בכל מקרה, השלב שבו עליה להיערך כדין, הוא קודם להגשת כתב האישום, זאת לאור שילובן של הוראות סעיפים 74 ו-77 לחסד"פ, שעניינם בזכות העיון הקנויה לנאשם. כזכור, בהתאם להוראת סעיף 74 קמה לנאשם זכות העיון בכל חומר החקירה מיד עם הגשת כתב האישום, ובאופן משלים קובע סעיף 77 כי לא יגיש תובע ראיה ולא ישמיע עד, אם לנאשם לא ניתנה הזדמנות סבירה לעיין בראיה או בהודעת העד, ולהעתיק. החובה לאפשר לנאשם עיון בראיות הרפואיות שיש בכוונת התביעה להגישן, חלה על התביעה בין אם בכוונתה להגיש תעודת רופא ערוכה כדין, ובין אם בכוונתה לזמן את הרופא כעד (ע"פ 141/04 **פלוני נ' מד"י** (15.3.06). כך או כך, יהא הנאשם רשאי לחקור את הרופא בחקירה נגדית (י' קדמי, שם, חלק ראשון, עמ' 458).

22. עוד נזכיר כי באופן משלים לכללי הדין, הותקן ופורסם על ידי משטרת ישראל, נוהל אח"מ 300.01.027 בקשות המשטרה לקבלת מידע רפואי (1.2.14) שנועד לחול מקום בו התעורר הצורך במהלך ניהול חקירה, להשיג ממטפל או מוסד רפואי מידע הנוגע למטופל. בהתאם לנוהל, על גורמי החקירה לנקוט באחד משלושה מסלולים על פי העניין: א) פנייה אל הגורם המטפל על בסיס כתב וויתור על סודיות החתום על ידי המטופל. ב) פנייה אל הגורם המטפל על בסיס צו להמצאת מסמכים חתום על ידי שופט. ג) פנייה אל הגורם המטפל בבקשה מנומקת על בסיס חובה שבדין החלה עליו למסירת המידע.

23. לאור כללים חשובים אלה, נבחן את השתלשלות העניינים והתנהלות התביעה בנוגע למסמכים הרפואיים, כפי שהתרחשה במקרה דנן.

הטיפול בתיעוד הרפואי במקרה דנן

24. עוד בשלב החקירה עלה הצורך לברר, לאשורו של עניין, מה טיב החבלה שספג המתלונן. זאת, הן בשל עמימות גרסתו, והן לנוכח טענת הנאשם בחקירה, ולפיה המתלונן נפגע בשיניו בתאונת דרכים שקדמה לאירוע. כפי שהובא לעיל, פניית גורמי החקירה אל המתלונן לצורך קבלת מסמכים רפואיים, לא צלחה (ת/6-7). בהמשך, נעשה ניסיון לברר שוב האם הוא עומד על טענתו לפיה השן נפלה בעקבות התקיפה ולא בשל אירוע אחר, והוא עמד על טענתו, אך ללא תימוכין (ת/11).

25. נוכח הגרסאות הסותרות, ושעה שהמתלונן מסר כי טופל בשתי מרפאות שיניים, בבני ברק ובאשדוד, ניתן היה לצפות כי תיערך פנייה לרופאים לצורך קבלת תעודת רופא ערוכה כדין. פנייה שכזו, לא רק שהיתה נחוצה לאור הדרישה שבפקודה, אלא היה בה כדי להבהיר אחת ולתמיד, מה מקור החבלה בשן, ומה בדיוק נגרם באירוע. למרבה הצער, לא נעשתה כל פנייה למי מן הרופאים, וחרף זאת הוגש כתב האישום המייחס לנאשם עבירה של גרימת חבלה של ממש.

26. מתברר כי ביום 5.11.19, לאחר שנערכו מספר דיונים ובטרם החלה פרשת ההוכחות, פנתה המשטרה לבית המשפט בראש"צ, בבקשה למתן צו להמצאת מסמכים רפואיים של המתלונן, מבית החולים ברזילי (ת/4). ואולם בית המשפט (כב' השופט אבנון) דחה את הבקשה בנימוק שלא נתבקשה עמדת המתלונן. מעבר לתמיהה העולה לנוכח צעד חריג זה של הגשת הבקשה תוך כדי ניהול המשפט, לא הובהר מדוע סברה התביעה כי מצויים מסמכים בבית החולים ברזילי, ועולה חשש לכך שיש רגליים לטענות הנאשם בעניין אירוע קודם רלוונטי. בנוסף, קשה להבין כיצד לא מצאה התביעה לנכון לפנות אל הרופאים המטפלים (מרפאת הראל וד"ר גור דן), כדי לבקש, סוף כל סוף, כי יערכו תעודת רופא כדין בעניין חבלת השן, אשר בה יוסבר העניין לאשורו.

27. בהמשך, התקיימה ישיבת הוכחות, ועד מהרה נחשפה הבעייתיות בעת עדות המתלונן.

28. בהעדר פרטים רפואיים מספקים, ונוכח גרסת המתלונן העמומה, פנה

29. בדיון ביום 17.9.20, לאחר שעיינו

30. למרבה התמיהה, ביום 26.10.20 הוגשה מטעם התביעה "בקשה לזימון עד", בה עתרה לזימונו של ד"ר

גור דן כעד מטעם התביעה. לכך התנגד

סיכום הכשלים

31. השתלשלות העניינים כפי שתוארה, מעלה כי מעבר לכשל הראייתי שנוצר, ננקטה מצד התביעה התנהלות העולה כדי מחדל שפגע בזכותו של הנאשם להליך הוגן. ניתן לסכם את הבעייתיות, בשש נקודות עיקריות:

ראשית, התביעה הגישה את כתב האישום למרות חסר ראייתי בסוגיית החבלה, אף כי סוגיה זו עמדה במוקד המחלוקת עוד מתחילת החקירה. התנהלות זו עומדת בניגוד לחובה למצות את החקירה (ע"פ 5956/08 **אל עוקה נ' מד"י** (23.11.11); ע"פ 6294/11 **פלוני נ' מד"י** (20.2.14); ע"פ 2697/14 **חדאד נ' מד"י** (6.9.16), ובניגוד לפקודת המטה הארצי 14.01.01 אירוע תלונה ומידע אחר על עבירה - דיווח סיווג וטיפול (23.8.20), המחייבת למצות את החקירה ולהשיג כל מסמך נדרש.

שנית, התביעה הגישה את כתב האישום, כשהיא מייחסת לנאשם גרימת חבלה, אך לא הזכירה מי מהרופאים המטפלים בכתב האישום, כעד מטעמה, בהתאם לסעיף 85(6) לחסד"פ.

שלישית, בהתנהלותה אילצה התביעה את הנאשם לפנות בבקשה להבאת החומר הרפואי, לפי סעיף 108 לחסד"פ, למרות שברור כי המסמכים המבוקשים מצויים בגדר חומר החקירה, לפי סעיף 74 לחסד"פ, והיה זה מחובתה להשיגם מראש. אמנם נפסק לא פעם כי בקשת הנאשם לקבל תיקים רפואיים של המתלונן מצויה בגדר סעיף 108 (בש"פ 8252/13 **מד"י נ' שיינר** (23.1.13): בש"פ 9322/99 **מסארווה נ' מד"י** (6.2.00) אלא שהלכה זו לא נועדה למקרים בהם הממצאים הרפואיים נחוצים לשם ביסוסו של אחד מיסודות העבירה, שאז הם מהווים חלק מהותי מחומר החקירה:

"הנה כי כן, לפנינו הבחנה בין חומר הנמצא בליבת המחלוקת ואשר צריך להיות בידי התביעה או בשליטתה, שאז יידון במסגרת סעיף 74 לחסד"פ, לבין חומר אחר, שגם אם יכול להועיל להגנה, אך אינו בליבת המחלוקת ולא מצוי או צריך להיות מצוי בידי התביעה, שאז המסלול הוא על פי סעיף 108 לחסד"פ (עניין שיינר).

בענייננו, מיוחסת לנאשם חבלה של ממש, על כן התיעוד הרפואי אינו מצוי בפריפריה של חקירת האירוע, כי אם במוקד החקירה ובליבת המחלוקת. לפיכך החומר הרפואי מהווה חומר חקירה מובהק, שהיה על התביעה להשיגו, בהתאם לנוהל אח"מ 300.01.027 הנזכר לעיל, ולהעמידו לעיון הנאשם מיד עם הגשת כתב האישום.

רביעית, בקשת התביעה לזימון הרופא כ"עד", ערב תחילת פרשת ההגנה, נעשתה כלאחר יד וביטאה עמדה

הפכפכה של התביעה, שבחרה בתחילה להתנגד מכל וכל לזימון הרופא כעד מטעמה, וזאת תוך התעלמות מוחלטת מן הליקוי שבהתנהלות מראשיתה.

חמישית, הבקשה לזימון הרופא הוגשה באופן שהיה עלול להטעות את בית המשפט, כאילו מבוקש לזמן עד מעדי התביעה, ותוך התעלמות מן העובדה שהרופא המדובר כלל איננו עד על פי כתב האישום, כך ששאלת זימונו דורשת להקדים ולדון בתיקון כתב האישום לצורך הוספתו כעד. למותר לציין כי התביעה לא עתרה לתיקון כתב האישום (ע"פ 3468/03 מד"י נ' מסכים 1998 בע"מ 11.3.04).

שישית, הבקשה לזימון הרופא עמדה בסתירה להוראת סעיף 77 לחסד"פ, שהרי לא מצויה תמצית תוכן עדותו בחומר החקירה, ולא נמסר לנאשם מראש, מה יהיה תוכן עדותו. בשום אופן לא ניתן לראות בת/3 כתמצית תוכן עדותו הצפויה של הרופא, משום שמדובר בתרשומת לקונית שכולה מפי השמועה וללא חיזוי דעה מקצועי.

32. כתוצאה מן הכשלים, לא העיד איש מן הרופאים המטפלים, ולא הוגשה תעודת רופא כראיה.

33. למען הסר ספק, אציין כי התיקים הדנטליים שהוגשו לעיון בית המשפט במסגרת סעיף 108 לחסד"פ, הועברו לעיון

כאן המקום לציין כי מעבר לצורך, בחנתי את המסמכים שבתיקים הדנטליים, ומצאתי כי אף לגופם, המידע הרפואי שבהם חלקי ביותר, ומעורר ספק ממשי בשאלת החבלה בשן. מבלי להאריך, אציין כי מדובר במעין כרטסת טיפולים מאולתרת, ותרשומות לקוניות בכתב יד, מהן עולה כי ככל הנראה בשן 12 (הנזכרת על ידי ד"ר גור דן) בוצעה "השלמת שן", או "השלמת מבנה" או "גשר חרסינה", אך לא צוין מקור הבעיה שדרשה את הטיפול, ואין כל חיזוי דעה מקצועי הקושר את מצב השן למקרה דנן.

34. המסקנה היא כי לא עלה בידי התביעה להציג תיעוד רפואי התומך בטענת המתלונן לפיה הנאשם הוא שגרם לשבירת השן.

סיכום

35. הנאשם הודה בפה מלא כי תקף את אחיו המתלונן בדחיפה, אך הכחיש שהיכה אותו בפניו וגרם לשבירת שן בפיו.

36. הראיתי כי גרסת המתלונן בעניין החבלה לשן מעוררת קשיים שונים, הן לנוכח התנהלותו בעת האירוע, והן בשל עמימות לא מוצדקת סביב שאלת טיב החבלה וטיב הטיפול שניתן לו.

37. אילו הציגה התביעה ראיות מוצקות במישור התיעוד הרפואי, ייתכן שהיה בהן כדי למלא את החלל הראייתי, ולתמוך בגרסת המתלונן. ואולם ההתנהלות בעניין זה היתה לקויה ביותר, למן שלב החקירה, ועד תום פרשת ההוכחות, ובסופו של יום נותרנו ללא כל ראיה רפואית.

38. מול עדות המתלונן עומדת הכחשת הנאשם שהיא קוהרנטית למדי, ועל כן נותר ספק סביר באשמתו בהכאת המתלונן בפניו וגרימת החבלה.

39. משום מה, השתרש במחוזותינו המנהג של הגשת מסמכים רפואיים כראיה בהליך הפלילי, מבלי שנערכו כתעודת רופא. נוהג זה יכול להיחשב כיעיל ונוח כל זמן ששוררת הסכמה בין הצדדים. ואולם, מה שנחזה כפרקטיקה יעילה ומקוצרת, עלול להיות בעוכרי התביעה, ומקרה זה יוכיח.

כיוון שהתביעה לעולם אינה יכולה לצפות בוודאות מה יהיו טענות הנאשם במשפט, ראוי כי תקדים להצטייד בתעודת רופא כל אימת שכוונתה להישען על התיעוד הרפואי כראיה. לחילופין, רשאית היא להסתפק בתמצית סדורה של תוכן עדותו הצפויה של הרופא, כך שניתן יהיה לכלול את שמו כאחד מעדי התביעה, בכתב האישום. נקיטה באחת הדרכים הללו, מבעוד מועד, מתחייבת מכוח דיני הראיות וסדר הדין הפלילי, אך מעבר לכך יש בה גם כדי להבטיח אזהרה עצמית, ומתן מידע מדויק וממצה אודות הממצא הרפואי והטיפול שניתן. בדרך זו, יימנע הצורך לערוך בירורים והשלמות מאוחרים, כפי שאירע הפעם. תיקח נא התביעה לתשומת לבה.

40. לאחר כל האמור, אני מרשיעה את הנאשם בעבירה של תקיפה לפי סעיף 379 לחוק העונשין, בכך שדחף את המתלונן.

ניתנה היום, ב' טבת תשפ"א, 17 דצמבר 2020, במעמד הצדדים